

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017-2020

*Lohjalla on lasten,
nuorten ja perheiden hyvä
asua, olla, opiskella ja
harrastaa.*

Iloa ja onnellisuutta
elämään tuo ”Normaali
arki ja niiden pienet ilot.
Yhteinen tekeminen
perheen kanssa ja iloiset
lasten kasvot.”
(Iloa vanhemmuuteen
-hankkeen kysely 2015)

Hyvää mieltä tuovat sylissä
oleminen, hali ja rakkaus sekä
hassuttelu, kutittelu ja
nauraminen.

(Vuonna 2009 syntyneiden
hyvinvointiselvitys. Sosiaalitalo
2014)

Lapsissa ja nuorissa on
Lohjan tulevaisuus ☺

Joka kolmas lohjalainen on alle
30-vuotias. Yhteensä heitä on
15 447 henkeä ja 3,8 % heistä
puhuu äidinkielenään jotakin
muuta kuin suomea tai ruotsia.
Suurimpina kieliryhminä ovat
eesti, venäjä, turkki, thai ja
arabia. (Tilastokeskus 2016)

Lohjalla on yhteensä 5 259
lapsiperhettä, näistä
yksinhuoltajaperheitä on
reilu viidennes.

(Tilastokeskus 2016)

1	Johdanto	2
2	Käytännön toimet ohjelmakaudelle 2017–2020	4
3	Edellisen suunnitelman toteutuminen.....	5
4	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila ja kasvuolosuhteet.....	5
4.1	Keskeiset lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin haasteet	7
5	Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut	9
5.1	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen haasteet Lohjan palvelutuotannossa.....	10
6	Tavoitteita lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi	11
7	Lastensuojelu	13
8	Opiskeluhoolto.....	13
9	Suunnitelman toteuttaminen ja seuranta.....	14
	Indikaattorit	15
	LIITE 1.....	17

1 Johdanto

Lasten ja perheiden palveluja koskeva lainsäädäntö on uusiutunut voimakkaasti viime vuosina. Muutokset koskevat sekä palvelurakennetta että järjestämisvelvoitetta ja asiakkaan asemaa ja oikeuksia. Lakiuudistusten yleisenä tavoitteena on yhdenvertaista palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä siirtää painopistettä korjaavista toimista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen. Keskeisenä lähtökohtana on lapsen, nuoren ja perheen osallisuus omassa asiassaan. Viranomaisilta ja muilta toimijoilta edellytetään tiivistä yhteistyötä. Asiakkaan tuen tarpeisiin vastataan kokonaisvaltaisesti ja tuki ja palvelut annetaan ensisijaisesti asiakkaan arkiympäristössä. Palvelut jakautuvat kolmeen eri tasoon: sujuva arki, haasteita arjessa ja tuettu arki.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluja ohjaavat keskeisimmät lait ovat muun muassa varhaiskasvatuslaki, perusopetuslaki, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, nuorisolaki ja sosiaalihuoltolaki. Myös terveydenhuoltolaissa ja laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä on koko väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevia säännöksiä, jotka on huomioitu suunnitelmaa laadittaessa. Lisäksi valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) varmistaa, että toimet perheiden, lasten ja opiskelijoiden terveysneuvonnassa ja -tarkastuksissa ovat suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia. Uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) tuli pääosin voimaan 1.4.2015. Laki korostaa sosiaalihuollon asemaa osana kokonaisvaltaista hyvinvointipolitiikkaa ja siirtää painopistettä korjaavista toimista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen. Laki ohjaa toteuttamaan lasten, nuorten ja perheiden palveluja elämänkaarimallin pohjalta matalan kynnyksen palveluina. Palvelut tulee järjestää muiden peruspalvelujen yhteydessä ja siten, että asiakas voi hakeutua niihin oma-aloitteisesti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lainsäädännön muutokset ohjaavat toimimaan yhteistyössä lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi. **Sosiaalihuoltolain** mukaisissa lapsiperheiden palveluissa painotus on ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa tuessa. Kunnilla on velvollisuus järjestää lapsiperheiden kotipalvelua. Perhetyötä, tukihenkilö- ja -perhetyötä sekä vertaisryhmätoimintaa tulee järjestää myös muille kuin lastensuojelun asiakkaille. Laki edellyttää, että lapsen ja vanhemman välistä tapaamisoikeuden toteutuminen järjestetään tarvittaessa valvotusti. Nuorisopalvelutakuu edellyttää nuoriin kohdistuvan sosiaalityön ja sosiaalisen kuntoutuksen lisäämistä. Raskaana olevilla on subjektiivinen oikeus saada välittömästi riittävät päihdeettömyyttä tukevat palvelut.

Perusopetuslain muutoksen myötä esiopetus on muuttunut velvoittavaksi vuoden 2015 alusta. Lohjalla esiopetukseen osallistumisprosentti on jo ennen lain voimaantuloa ollut 98–100 prosenttia. Lasten päivähoidosta annettu laki on muuttunut **varhaiskasvatuslaiksi** 1.8.2015 ja se velvoittaa kunnan toimimaan varhaiskasvatusta järjestäessään yhteistyössä muun kuntasektorin kanssa. Uusi,

joulukuussa 2015 voimaan tullut **laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä** edellyttää yhteistä ehkäisevän työn koordinoitua kaikille ikäryhmille. Tupakan, alkoholin ja huumeaineiden rinnalla on huomioitava myös rahapelihaittojen ehkäisy. Päihdeongelmien varhaiseen puuttumiseen ohjaa myös nuorisolaki.

Valtakunnallisesti hallituksen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma tukee matalan kynnyksen perhekeskusten muodostamista ja toiminnan kehittämistä. Lohjan nykyistä perhekeskuksen toimintaa kehitetään ja laajennetaan. Neuvolan palveluverkkopäätösten mukaisesti vuosien 2016-2017 aikana neuvolan yksiköitä yhdistyy ja nykyisen Lohjantähteen sijoittuvan perhekeskuksen lisäksi Lohjalle muodostetaan kaksi uutta perhekeskusta. Ne sijoittuvat Keskustan terveysasemalle ja Oinolan koulukampukseen. Sijaintinsa ja toimintonsa mukaisesti perhekeskukset profiloituvat eri tavoin. Kaikissa on yhteinen tavoite tuoda palvelut lähemmäksi perheiden arkea päivähoidossa ja koulussa, tiivistää yhteistyötä ehkäisevään perhetyöhön ja lapsiperheiden kotipalveluun sekä avoimeen päiväkotiin. Moniammatillista yhteistyötä tehostetaan ja erilaisella ryhmämuotoisella toiminnalla mahdollistetaan vanhempien vertaistuki.

Tässä ohjelmassa tarkastellaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilaa ja asetetaan suuntaviivoja tulevalle kaudelle 2017 – 2020. Erityisenä haasteena tulee olemaan lasten, nuorten ja heidän perheidensä palvelujen turvaaminen yhtenäisenä kokonaisuutena sote-uudistuksen yhteydessä.

2 Käytännön toimet ohjelmakaudelle 2017–2020

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman keskeiset toimet on kiteytetty alla neljään pääkohtaan, joiden toteuttamisella tavoitellaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tunnistettua palveluntarvetta ja vaikuttavuudeltaan oikea-aikaista ja riittävää tukea lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia horjuttavissa elämäntilanteissa. Kaikessa toiminnassa halutaan tukea ja vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja heidän omien vahvuksiensa ja voimavarojensa käyttöä. Haasteet ja tavoitteet on avattu tarkemmin ohjelman luvuissa neljä, viisi ja kuusi ja koottu yhteen liitteessä 1.

I. Lapsiystävällinen kunta –ohjelman toteutus

Lohja on kaupunkina mukana Unicefin Lapsiystävällinen kunta –ohjelmassa. Ohjelmalla tavoitellaan mm. lasten ja nuorten kuulluksi tuleamista ja osallisuutta, lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönottoa sekä lapsibudjetoinnin toteuttamista lasten ja nuorten palveluiden resurssien näkyväksi tekemiseksi. Ensimmäisenä tavoitteena on muuttaa toimintakulttuuri kuntalaisten, lasten ja aikuisten, osallisuutta tukevaksi ja siihen kannustavaksi.

II. Palveluprosessien sujuvuuden varmistaminen

Lohja käyttää merkittäviä taloudellisia resursseja lasten, nuorten ja perheiden palveluihin. Hyvinvointi-toimialan monialainen yhteistyö mahdollistaa resurssien jakamisen vaikuttavuuden näkökulmasta kohdennetummin sujuvan arjen, haasteita arjessa ja tuetun arjen palveluihin. Keskittämisen toivotaan kehittävänsä oman toiminnan ja prosessien lisäksi myös yhteistyötä kolmannen sektorin ja yrityssektorin kanssa ja tätä kautta mahdollistavan yhteisöllisyyden vahvistamista alueellisesti. Sote-uudistuksessa on varmistettava toimivat palveluprosessit myös kunnan ja maakunnan järjestämien palveluiden välille.

III. Palveluohjauksen vahvistaminen

Palveluohjauksen vahvistamisen tarkoitus on tuoda palvelukokonaisuudet hallitummin lasten, nuorten ja perheiden käyttöön. Heitä autetaan, tuen tarpeen ilmaantuessa, mahdollisimman varhaisessa vaiheessa arkiympäristössä tarjottavilla palveluilla. Kehitetään muun muassa avointen päiväkotien ja koulujen viikko-ohjelmaan moniammatillista läsnäoloa, joka mahdollistaa kuntalaisen helpon kontaktinoton ammattihenkilöstöön mieltä askarruttavissa kysymyksissä sekä elämäntilannetta vahvistavan vertaistuen

IV. Jalkautuvan alueellisen toimimisen mallin käyttöönotto

Lohja jakautuu maantieteellisesti kuuteen alueeseen, jotka muodostuvat yläkoulualueista. Alueiden tarpeita arvioidaan ja tarkastellaan monialaisesti ja asukkailla on tässä tarkastelussa aktiivinen, osallistuva rooli. Niitä palveluita, joita alueella ei ole tarjolla, jalkautetaan alueelle mahdollisuuksien mukaan. Monialaisuudesta johtuen alueen asukkaiden tarpeet tunnistetaan oikea-aikaisesti ja niihin vastataan yksilöllisesti. Palvelumuotona on alueellisen johtamisen malli ja sen toimimisesta vastaavat alueelliset toimijatahot palvelukeskusmaisella työtavalla.

3 Edellisen suunnitelman toteutuminen

Edellisessä Lasten ja nuorten hyvinvoinnin suunnitelmassa LOST-yhteistoiminta-alueelle asetetut toiminnalliset tavoitteet ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja varhaisen tuen kehittämiseksi sekä toimenpiteet lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun kehittämiseksi ovat pääsääntöisesti toteutuneet Lohjalla. Ohjelmassa seurattavaksi asetetut tunnusluvut ja niiden tavoitearvot vuodelle 2012 eivät kaikilta osin toteutuneet. Taulukossa nähtävillä myös viimeisin tilastotieto (2015).

	Lohja	Tavoite	Lohja	Uusimaa	Koko maa
	2015	2012	2012	2012	2012
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (191)	1,6 %	0,7 %	1,6 %	1,5 %	1,4 %
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (3219)	10,5 %	10,0 %	13,4 %	13,4 %	10,8 %
Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneet (1275) 18-24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	3,2 %	1,1 %	2,1 %	3,5 %	3,4 %
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Kouluterveyskyselyn 2013 tiedot) (288)		15,0 %	15,0 %	11,7 %	13,1 %
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Kouluterveyskyselyn 2013 tiedot) (289)		max 15%	13,7 %	11,7 %	12,0 %

(Sotkanet 2017, suluissa indikaattorin numero)

4 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila ja kasvuolosuhteet

Joka kolmas lohjalainen on alle 30-vuotias. Näistä 15 447 kuntalaisesta 3,8 prosenttia (590 henkeä) puhuu äidinkielenään jotakin muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Suurimmat kieliryhmät tässä joukossa ovat eesti, venäjä, turkki, thai ja arabia. Väestökehityksessä ei vuoteen 2020 ole alle 30-vuotiaiden määrässä ennakoitu tapahtuvan isoja muutoksia, liikkuvuutta on lähinnä ikärakenteiden sisällä kokonaismäärän pysyessä ennallaan. (Tilastokeskus 2016)

Valtaosa lohjalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin turvallisissa kasvuolosuhteissa. Lasten ja nuorten hyvinvointia on kartoitettu Kouluterveyskyselyillä, jotka on suunnattu peruskoulun 8. ja 9. luokan sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. luokan opiskelijoille. Tiedot löytyvät Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Sotkanet.fi -palvelusta sekä www.thl.fi/kouluterveyskysely -sivulta. Kouluterveyskysely 2013 osoittaa, että suurin osa nuorista voi hyvin ja monet terveystottumukset ovat kohentuneet: tupakointi ja humalajuominen ovat vähentyneet ja liikunnan harrastaminen lisääntynyt. Nuorten keskustelusuhteet vanhempiin ovat kehittyneet myönteisesti kaikissa vastaajaryhmissä.

Vuonna 2013 Kouluterveyskyselyssä on ensimmäisen kerran kartoitettu myös vastaajien etniseen taustaan liittyviä kysymyksiä, joiden avulla lisättiin maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys- ja hyvinvointitietoa valtakunnallisella tasolla. Maahanmuuttajataustaisten nuorten hyvinvoinnissa ja terveydessä havaittiin merkittäviä eroja valtaväestöön verrattuna kaikissa vastaajaryhmissä. Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajat erottuivat selvästi muista ryhmistä. He olivat muita yleisimmin vailla ystävää, joutuivat kiusatuiksi ja kokivat terveytensä muita nuoria heikommaksi. Vastauksissa erottui myös lähtömaahan ja sukupuoleen liittyviä eroja. Valtakunnalliseen maahanmuuttajataustaisten 8. ja 9.-luokkalaisten hyvinvoinnin Kouluterveys-kyselyn 2013 tuloksiin voi tutustua [THL:n raportissa](#). Maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat myös Lohjalla heterogeeninen ryhmä, joukossa on nuoria, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Maahanmuuton ajoitus nuoren elämässä sekä perheen huoltajien koulutustaso ja sosioekonominen asema vaikuttavat osaltaan nuoren kielitaidon kehittymiseen ja integroitumiseen ympäristönsä yhteiskuntaan.

[Peruskoulun viidesluokkalaisten hyvinvointiselvitys](#) on tehty vuonna 2016. Kyselyllä selvitettiin viidennen luokan oppilailta heidän kokemuksiaan koulussa viihtymisessä, harrastuksista ja elämäntavoista, ystävistä ja perhesuhteista sekä erilaisista oireista ja huolista. Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista viidesluokkalaisista on asiat hyvin ja heidän elämäntapansa ovat melko terveelliset.

Viidesluokkalaiset viihtyvät koulussa ja pitävät suhteita luokkatovereihin ja opettajiin hyvinä. Heillä on ystäviä ja harrastuksia, joista liikunta yleisintä. He viihtyvät kotona ja vanhemmat tietävät heidän asioistaan. Suurin osa pitää terveyttään vähintäänkin hyvänä eivätkä he koe yksinäisyyttä. Viidesluokkalaiset kokevat todella vaivaavista asioista puhumisen helpoksi. Ongelmat kasautuvat usein samoille vastaajille: kodin huono ilmapiiri, koettu heikko taloudellinen tilanne, yksinäisyys ja kiusatuksi tuleminen ovat yhteydessä heikompaan terveyteen ja huonompiin elintapoihin, kouluviihtyvyyteen, oireiden kokemiseen ja huolestuneisuuteen. Tyttöjen ja poikien hyvinvoinnissa on nähtävissä eroja myös tässä ikäryhmässä. Tytöt muun muassa viihtyvät ja pärjäävät koulussa paremmin, pojat kokevat terveytensä paremmaksi ja ovat tyytyväisempiä kehoonsa.

[Vuonna 2009 syntyneiden lasten hyvinvointikysely](#) toteutettiin Lohjalla vuonna 2014. Joka kolmas 1-2-vuotias ja kaksi kolmasosaa 3-5-vuotiaista lohjalaisista on kunnan kustantamassa kokopäivähoidossa. Kyselyn mukaan päivähoidossa tehdään joskus (52 %) tai aina (46 %) asioita, joista vastaaja pitää. Ikäviä asioita olivat lyöminen ja toisen satuttaminen sekä leikin ulkopuolelle jääminen. Lasten vanhemmat antoivat päivähoidon turvallisuudelle kouluarvosanan 9. Mukavia asioita sekä kotona että päivähoidossa olivat leikkiminen, piirtäminen ja askartelu sekä liikunta ja yhdessä olo. Pelkoa tuottivat pimeä ja pahat unet. Hyvää mieltä toivat sylissä oleminen, hali ja rakkaus sekä hassuttelu, kutittelu ja nauraminen.

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille suunnattu Iloa vanhemmuuteen – hanke (2015–2017) kehitti toimintatapoja tukea vanhemmuutta, perheiden arkea sekä yhdessä tekemistä. Hankkeessa etsittiin myös keinoja tunnistaa entistä paremmin perheiden tarpeita sekä vahvistaa yhteensovittavaa johtamista. Syksyllä 2015 tehtyyn lapsiperheiden kyselyyn vastasi 206 lohjalaisista vanhempaa. Vastaajien mukaan tavallinen, sujuva arki ja perheen kanssa yhdessä oleminen ja tekeminen tuovat iloa ja onnellisuutta perheille ja tietysti itse

lapset - heidän ilonsa, hymynsä, kosketuksensa ja heidän kehityksensä seuraaminen.

Lohjalla oleviin universaaleihin palveluihin oltiin pääosin tyytyväisiä. Perhetyön ja toimeentulotuen saatavuuteen oltiin vähemmän tyytyväisiä. Lisätietoa kaivattiin lapsiperheille suunnatuista tapahtumista ja erilaisista yhdessäolon mahdollisuuksista. Tietojen toivottiin olevan helposti saatavilla yhdestä paikasta. Lisäksi kaivattiin lyhytaikaista, nopealla varoitussajalla saatavaa lastenhoitoapua sekä kotiapua arjen askareisiin. Tarvetta on myös vertaistukiryhmille sekä uusille avointen päiväkotien toimipisteille.

Lohjan vammaisneuvosto arvioi keväällä 2015 [Suomen vammaispoliittisen ohjelman](#) (VAMPO) vaikuttaneen monin osin positiivisesti vammaisten itsenäisen elämän toteutumiseen Lohjalla. Vammaisten lasten ja nuorten opetuksen ja tukipalveluiden laatu ja saatavuus arvioitiin hyväksi. Perusopetuksen oppimisympäristöjen esteettömyyttä on parannettu ja tarpeellisia mukautustoimia on toteutettu suunnitelmallisesti siten, että lähikoulu- ja inklusioperiaate toteutuu. Ammatinvalinnanohjaus toimii inklusiota tukevalla tavalla ja oppilaita tuetaan taitojensa ja taipumustensa mukaisille aloille ja lukio-opiskelijat saavat opiskelussa tarvitsemansa avun ja tuen. Liikuntapalveluiden esteettömyys on parantunut ja taide- sekä kulttuuritapahtumien esteettömyys toteutuu melko hyvin. Kirjastopalveluissa huomioidaan eri vammaryhmien tarpeiden mukaiset saavutettavat materiaalit.

4.1 Keskeiset lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin haasteet

Tasa-arvoisuuden vahvistaminen

Lohjalla ei alueellisesti ole merkittäviä eroja lasten ja nuorten hyvinvoinnissa. Eriarvoistumista on kuitenkin nähtävissä päiväkotien ja koulujen arjessa. Taloudellisten resurssien puute rajaa esimerkiksi lasten ja nuorten harrastus- ja vapaa-ajanvieton mahdollisuuksia. Sosioekonomisten taustojen vaikutus lasten ja nuorten hyvinvointiin näkyy kouluterveyskyselyjen tuloksissa terveyseroina ja erot ovat valtakunnallisesti nähtävissä myös ensimmäisen polven maahanmuuttaja-taustaisten nuorten osalta.

Hyvinvoinnissa on suuria eroja sekä lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien että sukupuolten välillä. Ammattiin opiskelevat kokevat terveytensä lukiolaisia heikommaksi ja elintavat ovat usein lukiolaisiin verrattuna epäterveellisemmät. Tyttöjen ja poikien hyvinvoinnin erot ovat näkyvissä kaikissa vastaajaryhmissä. Tyttöjen korkeammat luvut kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuuden kokemisessa ja poikien suurempi osuus ilman yhtään läheistä ystävää olevista ovat esimerkkejä hyvinvoinnin eroista.

Toimintaprosessit

Kaupungin uusi organisaatio perustuu matriisiorganisaatioon, jossa prosessit ovat keskeisessä roolissa. Sujuvan arjen, haasteita arjessa ja tuetun arjen prosessit kattavat koko palvelualueen ohjaten toimintaa asukaslähtöisesti.

Työttömyys

Työttömyys heijastuu monin kielteisin seurauksin lasten, nuorten ja perheiden elämään. Työttömyyden määrä ja kasvu luovat toivottomuutta myös nuorten aikuisten elämään. Ilman koulutusta ei ole mahdollisuuksia sijoittua niukoille

työmarkkinoille. Aktivointikeinot ovat rajallisia ja yhteistyö yritysten ja kolmannen sektorin kanssa vaatii lisäpanostuksia.

Lohja, henkilöä (syyskuun tilanne)	2016	2015	2014
Työttömät yhteensä*	2 617	2 750	2 620
Pitkäaikaistyöttömät*	1 134	1 134	953
Nuorisotyöttömät (15-24 -vuotiaat) *	357	413	364
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat**		375	434

* Uudenmaan Ely 2016, ** THL 2017

Lapsiperheiden jaksaminen

Lapsiperheiden arjessa on tilanteita, joissa oma jaksaminen voi olla rajoilla. Sairauskierteet, yövalvomiset ja lasten normaaliin kehityskaareen liittyvät uhmat sekä perheen taloudelliset huolet voivat kuormittaa perhettä uupumiseen asti. Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden määrä on kasvusuunnassa ollen 7,5 % (2015), lapsiperheiden pienituloisuusaste (9,0 %) on puolestaan laskenut hiljalleen. Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia on noin kolmekymmentä prosenttia (2015).

Lastensuojelun avoimuus- ja tukitoimien piirissä oli 619 lohjalaisia lasta ja nuorta vuonna 2015, määrä on ollut laskeva. Pääteet ovat enenemässä määrin osa perheiden arkea ja päihteidenkäyttöön liittyvät ongelmat kuormittavat perheiden jaksamista. Kouluterveyskyselyn (2013) mukaan läheisen alkoholinkäyttö aiheuttaa ongelmia joka kahdeksannelle peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaalle sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijalle. Ammattioppilaitosten 1. ja 2. luokan opiskelijoista lähes joka kuudes ilmoittaa läheisen alkoholin käytöstä olevan ongelmia. Viidesluokkalaisten osalta huoli läheisen liiallisesta alkoholinkäytöstä on vähentynyt vuoden 2012 selvitykseen verrattuna.

Vanhemmuuden vahvistaminen

Varhaisen kasvuiän vuorovaikutus on merkittävässä asemassa lapsen myöhäisemmälle kehitykselle. Toisinaan vanhempien uupuminen estää tämän vuorovaikutuksen onnistumisen lapsen ja vanhemman välillä ja vanhemman läsnäolo korvautuu television ja muun median sisällöillä. Vanhempien omat mielenterveyteen tai päihteiden käyttöön liittyvät haasteet estävät yhä useammin vanhemmuuden ideaalin toteutumisen. Osa vanhemmista kaipaa lisävoimavaroja ja opastusta vanhempana olemiseen.

Yhteisöllisyyden vahvistaminen

Yhteisöllisyys on ihmisen perustarve. Nyky-yhteiskunnassa yhteisöllisyys hakee muotoaan, ihmiset kokevat tietynlaista irrallisuutta. Yhteisöllisyys on merkittävässä roolissa kuntalaisten hyvinvoinnin kokemisen kanssa. Yhteisöllisyys tarjoaa jäsenelleen sosiaalista pääomaa, joka vahvistaa yksilöiden yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteenkuuluvuuden tunne, yhteinen tekeminen ja siitä koituva ilo lisäävät yhteisön jäsenten elämän hallittavuuden kokemusta.

Kouluterveyskyselyssä (2013) ilman yhtään läheistä ystävää olevien määrä on laskenut tasaisesti peruskoululaisten (9,0 %) ja lukiolaisten (7,3 %) osalta. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoilla suunta on ollut nouseva (9,1 %). Kaikissa vastaajaryhmissä tieto keinoista vaikuttaa koulun tai oppilaitoksen asioihin on lisääntynyt. Positiivinen kokemus yhteisöön kuulumisesta lisää jäsentensä voimavaroja ja auttaa selviämään stressistä. Yhteisöllisyyttä tukevia toimia on käynnissä Lohjalla vähän.

5 Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut

Lohjalla on monia toimijoita, jotka tuottavat lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja. Kaupungin palvelut löytyvät Lohja.fi -sivustolta, eikä niitä kuvata tässä suunnitelmassa erikseen. Lohjan lasten ja nuorten palvelusivusto NeuvotOn? esittelee alle 29-vuotiaiden palveluja, jotka ovat suunnattuja lasten ja nuorten lisäksi heidän vanhemmilleen, huoltajilleen ja muille läheisille. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut muodostuvat laajasta joukosta toimijoita, joilla on lasten ja nuorten hyvän kasvun ja kehityksen tukijoina erilaisia rooleja:

- **Perhe ja lähiyhteisöt** tarjoavat lapselle jokapäiväistä tukea, ohjausta, opetusta, hoivaa ja osallisuuden kokemuksia. Lähiyhteisöjä ovat esimerkiksi varhaiskasvatus, koulu, seurakunnat, järjestöt, nuorisotyö ja erilaiset harrastuspiirit. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on vanhemmilla.
- **Sujuvan arjen palvelut** tukevat osaltaan lapsen hyvää kasvua ja kehitystä vanhempien ja perheen rinnalla. Tähän kuuluvat kaikille avoin toiminta ja peruspalvelut kuten neuvolat, kouluterveydenhuolto, päiväkodit ja avoimet päiväkodit, koulut, seurakunnat ja järjestöt sekä liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalvelut. Ne vahvistavat omalla toiminnallaan lasten ja lapsiperheiden voimavaroja arjessa.
- **Kohdennetut palvelut** antavat tukea lasten, nuorten ja perheiden kohdatessa haasteita arjen erilaisissa elämäntilanteissa. Tavoitteena on tuen saanti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kohdennettua tukea ovat esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tukimuodot sekä oppilashuollon palvelut, perhekeskuksen, etsivän sekä erityisnuorisotyön palvelut ja perheasiain neuvottelukeskukseen palvelut.
- **Tuetun arjen palvelut** varmistavat, että lapsi ja perhe saavat apua ongelmatilanteissa, jotka vaikuttavat lapsen terveyteen ja koko perheen hyvinvointiin. Näitä palveluja ovat esimerkiksi lasten- ja nuorisopsykiatria, lastensuojelun avo- ja sijaishuolto, aikuissosiaalityö, aikuisten päihde- ja mielenterveyspalvelut, sekä aikuispsykiatrisen erikoissairaanhoidon palvelut.
- **Hyvinvointi-toimiala** vastaa näiden sujuvan arjen, haasteita arjessa ja tuetun arjen palveluiden saatavuudesta sekä yhteistyöstä eri toimijoiden kesken. Yhteistyön tukemiseksi toimitaan monialaisissa verkostoissa, jotka tähtäävät lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen. Asiakkuuspäälliköt varmistavat yhteisten prosessien sujumisen ja jatkuvan kehittämisen sekä onnistuneen asiakaskokemuksen. **Elinvoima-toimiala** vastaa rakennetun ympäristön hyvinvointia tukevasta suunnittelusta. **Lasten varttivaltuusto** sekä **nuorisovaltuusto** tuovat päätöksentekoon lasten ja nuorten äänen.
- Lohja on isäntäkuntana **Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman eli LAPE-hankkeen** Uudenmaan maakunnan toteutuksessa ”Yhdessä olemme enemmän”. Hanke tähtää sirpaleisesta kehittämisestä kokonaisvaltaiseen uudistukseen ja pysyvään muutokseen. Hankkeen tavoitteena on lasten oikeuksia edistävä toimintakulttuuri, joka tähtää ennaltaehkäiseviin palveluihin

sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon. Muutosta haetaan lasten oikeuksia vahvistavalla toimintakulttuurilla sekä lapsi- ja perhelähtöisillä palveluilla. Tähän liittyen Lohja on mukana Unicefin Lapsiystävällinen kunta – ohjelmassa.

5.1 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen haasteet Lohjan palvelutuotannossa

Auttamisen kulttuuri

Organisaation toimijoilla on asiakastyössä arkuutta puuttua huolenaiheisiin. Apua ei välttämättä kyetä kohdistamaan sinne, missä sillä olisi merkittävin vaikuttavuus.

Yhteiset prosessit epäselvät

Asiakkaalla saattaa olla monia asiakkuuksia päällekkäin. Jokaisen toimijan tapa ottaa yhteyttä muihin avunantajiin on yksilöllinen. Eri toimijat saattavat tarjota yhtäaikaisesti saman sisältöisiä tukitoimia asiakkaan auttamiseksi. Organisaatiosta puuttuu selkeät prosessikuvaukset, jotka ottavat huomioon asiakastapauksessa oman toimialan ulkopuoliset toimijat ja kontaktit näihin. Lisäksi yksiköt ylittävälle asiakkuusprosesseille ei ole nimetty omistajaa ja asiakkaan palvelutarpeen kokonaisarviointi jää usein yksikön sisäiseksi. Sektorirajat ylittävissä toimissa on nähtävissä luottamusvajetta.

Palvelut kuntalaisen lähelle

Kuntalaisen on oltava aktiivinen päästäkseen palveluiden piiriin. Kuntalaisen kannalta mutkattominta on se, että palvelu on tarjolla hänen arkiympäristössään helposti ja ilman leimautumisen taakkaa. Palveluiden lähestyttävyyttä ja saatavuutta tulee edistää ammattilaisten jalkautuvalla työllä. Esimerkiksi avointen päiväkotien yhteydessä pidetyt luennot ja ammattilaisen läsnäolo ennalta sovituna aikana mahdollistavat tilaisuuden kysyä itseään askarruttavista asioista ja sopia tarvittaessa tapaaminen. Kaupunkisuunnittelulla sekä taiteen, kulttuurin ja liikunnan palvelujen tarjonnalla voidaan lasten, nuorten ja perheiden arkeen tuoda hyvinvointia edistäviä elementtejä.

Vaikuttavuuden näkökulma

Lohja käyttää merkittäviä taloudellisia panostuksia lasten, nuorten ja perheiden auttamiseen. Resurssien kokonaisvaltainen tarkastelu organisaatiotasolla puuttuu. Yhteisellä resurssipanosajattelulla voitaisiin suunnata voimavaroja vaikuttavuudeltaan paremmin kohdennetusti. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi on huomioitava kaikkien toimialojen päätöksenteossa.

Toimintaympäristö-osaamisen haasteet

Jokainen lähestyy ongelmanratkaisua omista lähtökohdistaan. Koko kaupunkiorganisaation tarjoamat eri työmuodot ja niiden mahdollisuudet eivät välttämättä ole auttajan tiedossa. Yhteydet kolmannen sektorin sekä yrityssektorin tarjoamiin palveluihin eivät aina linkity saumattomasti asiakkaan parhaaksi.

Reaktiokyvyn puute

Kaupunkiorganisaatiossa on vielä byrokratiaa, joka hidastaa ketterän käytännön toimimisen asiakkaan parhaaksi. Valtuutukset toimia ruohonjuuritasolla sekä selkeiden yhteisten toimialojen välisten prosessien puute hidastavat käytännön

toimia asiakkaan parhaaksi. Tilanteisiin ei ehditä reagoida ajoissa ja pitkittyessään ne saattavat kriisiytyä tai muuttua monimutkaisiksi.

6 Tavoitteita lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi

Kaikkien ohjelmassa esitettävien tavoitteiden yksi yhteinen piirre on tarjota mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tukea kuntalaisten arkiympäristössä. Painottamalla ennaltaehkäiseviä palveluita tavoitellaan pienintä mahdollista mutta riittävää tukea lasten, nuorten ja perheiden arkeen. Keskeistä on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevien voimavarojen vahvistaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jalkautuvilla arjen toimintaympäristöön sijoittuvien palvelujen tarjoamisella pyritään leimaamattomaan tukeen, jota on tarjolla siellä missä lapset, nuoret ja perheetkin ovat. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet tukevat osaltaan kaupunkistrategian tasapainoisen talouden, hyvien peruspalveluiden sekä toimivan tietoyhteiskunnan tavoitteiden toteutumista.

Valtakunnallisesti hallituksen lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma tukee matalan kynnyksen perhekeskusten muodostamista ja toiminnan kehittämistä. Lohjantähden ja Aurlahden perhekeskusten toimintaa kehitetään edelleen, lisäksi Oinolan koulukampukseen on suunnitteilla perhekeskus. Sijaintinsa ja toimintojensa mukaisesti perhekeskukset profiloituvat eri tavoin. Kaikissa on yhteinen tavoite tuoda palvelut lähemmäksi perheiden arkea, tiivistää yhteistyötä ehkäisevään perhetyöhön ja lapsiperheiden kotipalveluun sekä avoimeen päiväkotiin. Moniammatillista yhteistyötä tehostetaan ja erilaisella ryhmämuotoisella toiminnalla mahdollistetaan vanhempien vertaistuki.

Nuorten työllisyyden lisääminen

Jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu- opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta. Lohjalla tavoitteet eivät ole kokonaisuudessaan toteutuneet. Suurimmat haasteet ovat kuntouttavan työtoiminnan toteutumisessa. Nuorten työllisyyden lisäämisen toteutuminen edellyttää tulevaisuudessa osittain projektirahoituksella tuotetun etsivän nuorisotyön sekä nuorisotyöpajatoiminnan turvaamista. Lisäksi yhteistyörakenteita yrittäjien, TE-toimiston, oppilaitosten sekä kolmannen sektorin kanssa on vahvistettava nykyisestä, jotta työ- ja työkokeilupaikkoja saadaan lisättyä.

Palveluohjaus

Palveluohjauksella tarkoitetaan sekä asiakastyön menetelmää että palveluiden yhteensovittamista organisaatioiden tasolla. Palveluohjauksessa selvitetään asiakkaan yksilölliset voimavarat ja palvelutarpeet ja etsitään tarpeisiin parhaiten vastaavat palvelut ja tukimuodot yhdessä asiakkaan ja perheen kanssa. Palveluohjauksella tuetaan lapsen ja koko perheen hyvinvointia ja arjen jaksamista niin, että perhe saa kulloiseenkin elämäntilanteensa tarpeitaan vastaavan ohjauksen, tuen ja palvelut. Tarvittaessa laaditaan palvelusuunnitelma ja sovitaan oma työntekijä, joka vastaa asiakkaan palvelukokonaisuuden hallinnasta.

Palveluohjaajat neuvovat ja ovat tukena arjen kysymyksissä. Palveluohjaajaan voi olla yhteydessä, kun halutaan keskustella perheen elämäntilanteesta ja saada tietoa mahdollisista palveluista ja etuuksista. Palveluohjaajaan tavoittaa sähköpostitse, puhelimitse tai netissä toimivan uuden Pyydä apua! – palvelun kautta. Pyydä apua! –palveluun voi jättää mieltä askarruttavan ohjausta tai tukea koskevan kysymyksen ja siihen vastataan 1-3 arkipäivän kuluessa. Käytössä on myös kansalaisen asiointitili, joka mahdollistaa kuntalaisen sähköisen yhteydenoton turvallisesti suojatulla yhteydellä.

Varhaisen tuen monialainen tiimi (VATU – tiimi) ja monialainen palvelutarpeen arviointi ovat käytössä, kun lapsella tai perheellä on moninaisia haasteita ja tarvetta useammalle palvelulle. Töitä tehdään yhdessä lapsen, nuoren ja perheen ja muiden työntekijöiden kanssa perheen omassa ympäristössä.

Oikea-aikainen riittävä tuki

Karkeasti laskettuna viidesosa asiakkaista käyttää neljä viidesosaa olemassa olevista resursseista. Palveluohjauksella asiakkaalle etsitään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa entistä kohdennetumpaa ja vaikuttavampaa palvelua. Kun palvelua pystytään tarjoamaan ajoissa, säästyy inhimillisen kärsimyksen lisäksi taloudellisia resursseja ennaltaehkäisyyn ja entistä laadukkaamman varhaisen tuen antamiseen. Palvelujen saavutettavuus on oikea-aikaisen riittävän tuen kulmakivi.

Puheeksiottamisen kulttuurin vahvistaminen

Lapsia, nuoria ja perheitä kohdataan kaupungin palveluverkossa monessa kohtaa. Tavoitteena on vahvistaa asiakasta kunnioittavaa puheeksiottamisen kulttuuria sekä nousseiden huolenaiheiden että esimerkiksi päihteiden, väkivallan, yksinäisyyden ja jaksamisen kysymysten osalta. Puheeksiottaminen mahdollistaa asiakkaalle tilaisuuden keskustella esitetyistä asioista ja saada tarvittaessa voimavarojaan vahvistavia palveluja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Toimiva palvelurakenne

Lasten, nuorten ja perheiden palveluilla tavoitellaan kokonaisvaltaista asiakkaan kohtaamista ja päällekkäisten toimien välttämistä. Jalkautuvilla arjen toimintaympäristössä tarjotuilla palveluilla mahdollistetaan sosioekonomisilta taustoiltaan erilaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistumista. Lapsi- ja perhepalveluiden monipuolistamisella tavoitellaan vaihtoehtoja vastata perheiden palvelutarpeisiin. Tiedolla johtaminen ohjaa lasten, nuorten ja perheiden palvelurakenteen kehittämistä.

Yhteistyörakenteet

Yhteistyörakenteiden selkeyttämisellä tavoitellaan ketterää ja nopeasti reagoivaa toimintaa asiakkaan auttamiseksi. Rakenteiden tulee huomioida muuttuvat tilanteet ja mahdollistaa joustava toimijayhteistyö. Selkeät yhteistyörakenteet mahdollistavat oikea-aikaisen, mahdollisimman pienin resurssein ja vaikuttavuudeltaan parhaan mahdollisemman avun tarjoamisen asiakkaalle. Ajantasaiset prosessikuvaukset ohjaavat osaltaan toimintaa. Toimivat yhteistyörakenteet tarjoavat tilaa myös asukkaiden osallisuudelle.

Osaamisen lisääminen

Uudella Hyvinvointi-toimialalla on lähtökohtaisesti työntekijöiden osaamista lisäävä vaikutus. Kun eri alojen ammattilaiset työskentelevät ja toimivat yhdessä, osaaminen lisääntyy. Eri toimijoiden yhteiset koulutukset, yhdessä oppiminen ja mahdollisuus konsultaatioon laajentavat näkökulmaa lähestyttävään asiaan.

Tavoitteena on kokonaisvaltainen asiakkaan kohtaaminen, joka vaatii oman erityisen osaamisen lisäksi asiakkaan psykofyysisen kokonaisuuden ymmärrystä.

Asukkaiden osallisuus

Uuden kuntalain (2015/410) mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua. Iloa vanhemmuuteen hankkeen myötä käynnistynyt Isä-lapsi –toiminta on hyvä esimerkki toimivasta osallisuudesta. Osallisuutta tuetaan myös Lape-hankkeen ”Yhdessä olemme enemmän” ja Me-säätiön ”Me-koulu” -hankkeen myötä. Lasten ja nuorten omat vaikuttamiselimet varttivaltuusto ja nuorisovaltuusto sekä prosesseista vastaavat asiakkuuspäälliköt mahdollistavat osaltaan osallisuuden vahvistumista.

7 Lastensuojelu

Lohjalla tehtiin yhteensä 1177 lastensuojeluilmoitusta vuonna 2016. Lastensuojeluilmoitukset on pääsääntöisesti käsitelty seitsemän arkipäivän määräajan puitteissa. Vuonna 2016 oli sosiaalihuoltolain mukaisia asiakkaita Lohjalla yhteensä 646, lastensuojelun asiakkaita 544 ja sijaishuollon asiakkaita 210. Vuonna 2016 tehtiin yhteensä 57 uutta sijoitusta, josta päätöksiä kiireellisestä sijoituksesta ja huostaanotosta oli yhteensä 33. Jälkihuollossa 18-21 vuotiaita asiakkaita oli yhteensä 71. Lohjan lapsiperheiden sosiaalipalveluiden henkilöstövahvuus on noin 50 henkilöä, joista sosiaalityöntekijöitä on 13 henkilöä.

Syyskuussa 2015 avattiin lastensuojeluyksikkö Ojamon perhetukikeskus, johon on sijoitettu 7-paikkaiset lasten (0–12-vuotiaat) ja nuorten (13–17-vuotiaat) vastaanottokodit, yksi itsenäistymisasunto nuorelle sekä lastensuojelun tukipalveluyksikön toiminnot. Lisäksi yksikössä järjestetään lastensuojelun avohuollon palveluna perhekuntoutusta ja tehostettua perhetyötä sekä sosiaalihuoltolainmukaisena palveluna ammatillista tukihenkilötoimintaa, perhetyötä ja valvottuja tapaamisia. Sijaishuollon palveluja ja valvottuja tapaamisia lukuun ottamatta palvelut järjestetään ensisijaisesti asiakkaan kotona. Yksikössä annetaan myös tukijaksoluokkaopetusta perusopetusikäisille. Yksikön henkilöstövahvuus on 30 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöä sekä 1 erityisluokanopettaja.

Hallinnonalat ylittävää yhteistyötä tehdään kaikessa asiakastyössä ja monissa yhteistyö- ja asiantuntijaryhmissä. Lakisääteinen lastensuojelun asiantuntijaryhmä kokoontuu viisi kertaa vuodessa. Asiantuntijaryhmän lakimiesosaaminen hankitaan ostopalveluna.

Sosiaali- ja terveysalan eri toimijat kohtaavat perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa asiakastyössään. Lohjalla on aloitettu **väkivallan vastaisen Marak-toimintamallin** käyttöönoton suunnittelu. Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirasto tekee yhteistyötä Länsi-Uudenmaan sovittelutoimiston kanssa. Vapaaehtoinen sovittelu on lakisääteinen, luottamuksellinen ja maksuton palvelu.

8 Opiskeluhoolto

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto on osa koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia ja ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä tarpeen mukaan.

Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen [oppilashuoltosuunnitelma](#).

Oppilashuollon kokonaistarvetta arvioidaan oppilaiden kouluterveyskyselyn (THL), KiVa-koulutulosten, Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskoulussa –kyselyn (Tea-viisari), laajojen terveystarkastusten koosteiden sekä Oppilaitosympäristön ja terveellisyys- ja turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin pohjalta.

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

9 Suunnitelman toteuttaminen ja seuranta

Ohjelman seuranta- ja arviointivastuu on Hyvinvointi-toimialan johtoryhmällä, joka arvioi vuosittain ohjelman toteutumista. Valtuustolle raportoidaan suunnitelman toimenpiteiden etenemisestä toimintakertomuksen yhteydessä ja valtuustokausittain annetaan selvitys Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta.

Tavoitteiden lisäksi on valittu seurattavaksi alla olevat lasten ja nuorten hyvinvointia osoittavat indikaattorit, joille on annettu tavoitearvot ohjelmakauden

päätyessä 2020. Indikaattorit kuvastavat sosiaalisen, terveydellisen ja taloudellisen eriarvoistumisen suuntaa. Liitteessä 1 on koonti haasteista ja tavoitteista.

Indikaattorit

Indikaattorit					2013	2014	2015	Tavoite
								2020
Aina kavereita päivähoidossa. 2009 syntyneiden hyvinvointiselvitys 2014.						81,0		91,0
Ei ole joutunut kiusatuksi kuluneen lukuvuoden aikana, % vastaajista, Viidesluokkalaisten hyvinvointiselvitys					64,0	70,0		80,0
Lähde: Sosiaalitalo, 2009 syntyneiden hyvinvointiselvitys 2014 (9 kuntaa) ja Viidesluokkalaisten hyvinvointiselvitys Länsi- ja Keski-Uudellamaalla (2012, 2014)								
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)	191	Koko maa	358	yhteensä	1,4	1,4	1,4	
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)	191	Uusimaa	01	yhteensä	1,5	1,4	1,4	
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)	191	Lohja	444	yhteensä	1,6	1,5	1,6	1,4
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat lapset, joiden sijoituspaikkana perhe, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista (THL)	418	Koko maa	358	yhteensä	33,5	34,9	36,6	
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat lapset, joiden sijoituspaikkana perhe, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista (THL)	418	Uusimaa	01	yhteensä	29,7	32,6	34,7	
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat lapset, joiden sijoituspaikkana perhe, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista (THL)	418	Lohja	444	yhteensä	21,3	27,8	36,0	40,0
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, joiden sijoituspaikkana laitos, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista (THL)	419	Koko maa	358	yhteensä	33,9	33,1	32,0	
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, joiden sijoituspaikkana laitos, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista (THL)	419	Uusimaa	01	yhteensä	37	35	32,9	
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, joiden sijoituspaikkana laitos, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista (THL)	419	Lohja	444	yhteensä	47,2	44,9	41,7	36,0
Kodin ulkopuolelle perhehoitoon ja laitoshoidon sijoitettujen 0-17-vuotiaiden välinen suhdeluku (muutos perhehoitovoittoiseksi)					0,45	0,62	0,86	1,1
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	189	Koko maa	358	yhteensä	14,6	16	17,3	
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	189	Uusimaa	01	yhteensä	9,1	10,7	11,9	
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	189	Lohja	444	yhteensä	15,1	18,5	20,1	17,0
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	1275	Koko maa	358	yhteensä	3,4	3,6	3,6	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	1275	Uusimaa	01	yhteensä	3,5	3,9	4,2	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	1275	Lohja	444	yhteensä	2,9	2,6	3,2	2,8
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	3219	Koko maa	358	yhteensä	9,4	8,6	8,3	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	3219	Uusimaa	01	yhteensä	11,8	10,8	10,3	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	3219	Lohja	444	yhteensä	13,2	10,5	9,2	8,5
Ammattikoulun keskeyttäneet - negatiiviset eroamiset (ei tietoa, eronneeksi katsotut, opis.oikeusaika päättynyt, opisk.liittyvät, sosiaaliset syyt, terveydelliset syyt)								
		2014-2015	2015-2016	2016-2017 (28.3.2017 til.)				
		229	163	131				

Indikaattorit					2013	2014	2015	Tavoite 2020
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	288	Koko maa	358	yhteensä	13,2		8,9	
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	288	Uusimaa	01	yhteensä	11,8			
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	288	Lohja	444	yhteensä	15			10,0
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	289	Koko maa	358	yhteensä	12,1		9,9	
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	289	Uusimaa	01	yhteensä	11,8			
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	289	Lohja	444	yhteensä	13,8			10,0
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista	290	Koko maa	358	yhteensä	8,9		8,4	
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista	290	Uusimaa	01	yhteensä	11,8			
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista	290	Lohja	444	yhteensä	11,1			10,0
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3920	Koko maa	358	yhteensä	19,3		18,3	
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3920	Uusimaa	01	yhteensä	21,7			
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3920	Lohja	444	yhteensä	19,6			18,0
Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3921	Koko maa	358	yhteensä	8,2		5,7	
Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3921	Uusimaa	01	yhteensä	9,1			
Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3921	Lohja	444	yhteensä	7,7			5,0
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3922	Koko maa	358	yhteensä	13		12,4	
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3922	Uusimaa	01	yhteensä	19,6			
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3922	Lohja	444	yhteensä	13,3			11,0
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3935	Koko maa	358	yhteensä	34,3		30,7	
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3935	Uusimaa	01	yhteensä	35,2			
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3935	Lohja	444	yhteensä	34,3			29,0
Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3936	Koko maa	358	yhteensä	35,9		30,5	
Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3936	Uusimaa	01	yhteensä	37,1			
Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3936	Lohja	444	yhteensä	35,6			30,0
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3937	Koko maa	358	yhteensä	21		21,6	
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3937	Uusimaa	01	yhteensä	28,9			
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	3937	Lohja	444	yhteensä	25,4			23,0

Lähde: © THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2017

LIITE 1

Koonti: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä palvelutuotannon haasteet ja niiden pohjalta syntyneet tavoitteet lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi

Keskeiset lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin haasteet

- Tasa-arvoisuuden vahvistaminen
- Toimintaprosessit
- Työttömyys
- Lapsiperheiden jaksaminen
- Vanhemmuuden vahvistaminen
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen haasteet Lohjan palvelutuotannossa

- Auttamisen kulttuuri
- Yhteiset prosessit epäselvät
- Palvelut kuntalaisten lähelle
- Vaikuttavuuden näkökulma
- Toimintaympäristö-osaamisen haasteet
- Reaktiokyvyn puute

Tavoitteita lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi

- Asukkaiden osallisuus
- Nuorten työllisyyden lisääminen
- Oikea-aikainen riittävä tuki
- Osaamisen lisääminen
- Palveluohjaus
- Puheeksioton kulttuuri
- Toimiva palvelurakenne
- Yhteistyörakenteet